

KARELIA- AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikin koulutusohjelma

Tommi Vehmas

Progressiivisen rock-musiikin sanoittaminen valmiin melodian
ehdoin

Lokakuu 2014
Opinnäytetyö

OPINNÄYTETYÖ
Lokakuu 2014
Musiikin koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
013 260 600

Tekijä(t)
Tommi Vehmas

Nimeke:
Progressiivisen rock-musiikin sanoittaminen valmiin melodian ehdoin

Tiivistelmä

Tämä opinnäytetyö on taiteellinen tutkimus sanoitustyöstä progressiivisen musiikin genressä. Työssä tutkittiin sanoitusten syntyprosessia ja kirjoitettiin kahteen valmiiseen kappaleeseen sanoitukset tulevaa äänityssessiota varten.

Kirjoitusprosessissa analysoitiin tekstin syntyprosessia kappaleen osa kerrallaan vahvalla fenomenologisella painotuksella.

Työ tuotti yhden valmiin sanoituksen ja yhdet työvaiheessa olevat sanat, jonka lisäksi tekijän sanoitusprosesseihin liittyvät sisäiset viitekehykset laajenivat.

Tavoitteena oli, että tekijä ymmärtäisi sanoitusprosessiaan paremmin ja löytäisi uusia keinoja sanoittamiseen ja että tekijä saisi kaksi kappaletta sanoitettua alusta loppuun tulevaa levytysprojektia varten.

Kieli
suomi

Sivuja 21
Liitteet 2
Liitesivumäärä 4

Asiasanat
Sanoittaminen, progressiivinen musiikki

 Karelia UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	THESIS October 2014 Degree Programme in Music Tikkariinne 9 FI 80200 JOENSUU FINLAND +358 13 260 600	
Author(s) Tommi Vehmas		
Title Writing progressive rock lyrics to a pre-composed melody		
Abstract <p>This thesis is an artistic research on the lyric writing process in the progressive rock genre.</p> <p>The work focused on the lyric writing process one song part at a time with a strong phenomenological emphasis.</p> <p>One complete lyrics and one work in progress was produced during the writing of the thesis. The writer's paradigms for lyric-writing were also widened during the process.</p> <p>The goal for the thesis was that the writer would understand his own lyric-writing better and would find new ways to write, and to get two complete lyrics written for the upcoming studio sessions.</p>		
Language Finnish	Pages 21 Appendices 2 Pages of Appendices 4	
Keywords Lyric writing, progressive music		

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Mitä on progressiivinen rock	6
3 Sanoitukselliset aiheet progressiivisessa musiikissa	7
4 Internet tietolähteenä	8
5 Tutkimusmetodiikka	9
5.1 Hermeneuttinen analyysi	10
5.2 Fenomenologinen analyysi	10
6 Tekstitettävät kappaleet	10
6.1 Requiem	10
6.1.1 Ensimmäinen säkeistö	12
6.1.2 Pre-chorus	13
6.1.3 Kertosäe	13
6.1.4 Toinen säkeistö	14
6.1.5 Valmis sanoitus	15
6.2 Writer's Block In Wonderland	15
6.2.1 Ensimmäinen säkeistö	17
6.2.2 Kertosäe	17
6.2.3 Toinen säkeistö	18
6.2.4 Coda	18
6.2.5 Valmis sanoitus	18
7 Yhteenveto	19
Lähteet	19

Liitteet

Liite 1	Kappaleiden sanat
Liite 2	Linkit kappaleiden demoihin

1 Johdanto

Opinnäytetyöni tavoitteena on löytää uusia työvälineitä ja tutkia vaihtoehtoisia työtapoja progressiivisen rock-musiikin sanoittamisessa ja analysoida samalla omaa sanoitusprosessiani. Koska suurin osa yhtyeeni musiikista saapuu sanoitettavaksi siten, että melodiat ovat enemmän tai vähemmän lopullisia, joudun yleensä työskentelemään rytmisesti haastavien melodioiden parissa ja sovittamaan sanoitukseni valmiisiin rytmeihin. Koska yhtyeemme säveltävistä jäsenistä miltei kaikki pitävät melodiaa kappaleen ensisijaisena asiana päädyn yleensä kirjoittamaan sanoitukset siten, että alkuperäinen melodia muuttuu mahdollisimman vähän.

Toistaiseksi sävelletyille kappaleille tyypillinen piirre on pitkät, tahtiviivan ylittävät melodialinjat, minkä vuoksi myös sanoitukset tulee tehdä jossain määrin rytmisesti erikoisen tavutuksen ehdoilla. Tämä melodiakeskeisyys yhdistettynä melko suureen itsekritiikin määrään sekä syvään pinttyneeseen taipumukseen kirjoittaa ensisijaisesti joko allegorisia tai esoteeriseen perinteeseen nojautuvia tekstejä tekee kirjoitusprosessista hankalan ja aikaa vievän. Toivon että kirjoitusprosessini analysoiminen auttaa minua löytämään uusia keinoja sanoittamiseen, jotta kykenisin jatkossa kirjoittamaan valmista tekstiä aiempaa nopeammalla aikataululla.

Minulla ei ikinä ollut pyrkimyksiä alkaa sanoittajaksi. Vuoden 2010 tammikuussa yhtyeellemme alkoi syntyä kappaleita tiheämmin ja bänditreenit jumahtivat herkästi tilanteeseen, jossa vokalisti joutui laulamaan onomatopoeettista ulinaa. Aloitin lyriikoiden kirjoittamisen aikana, jolloin yhtyeemme vielä tähtäsi perinteisen pop-rockin kentälle. Olen alusta asti kokenut sanoittamisen haastavaksi prosessiksi, sillä vieraalla kielellä kommunikointi on usein hitaampaa ja saattaa aiheuttaa väärinkäsityksiä. (Helsingin Sanomat 2009.) Vertauskuvien käyttäminen ja etenkin riimitely tuottavat usein päänvaivaa, sillä suomen kielelle tyypilliset ilmaukset eivät välttämättä toimi suoraan englanniksi käännettynä.

Sen sijaan, että olisin lähtenyt opiskelemaan englannin kielen ilmaisuja tai kielioppia oppikirjoista, olen pyrkinyt lukemaan mahdollisimman paljon kaunokirjallisuutta ja runoutta englannin kielellä. Olen tietoisesti pyrkinyt ottamaan vaikutteita englantilaisista runoilijoista, joiden runoaiheiden koen sivuavani samoja aiheita mitä omassa musiikissani esiintyy. Erityisesti minua on puhutellut W. B. Yeats (1865 - 1939), William Blake (1757 - 1827) sekä Aleister Crowley (1875 - 1947). Vaikutteiden hakemiseni on tähdännyt ensisijaisesti tyyllillisten seikkojen omaksumiseen ja ilmaisujen monimuotoisuuden ymmärtämiseen kuin tekstuaalisten piirteiden suoraan kopiointiin tai tietyn runoilijan riimittelevän mekaaniseen opetteluun.

Vaikka arvostan erittäin korkealle perinteistä pop-lyriikkaa ja ihailen useita pop-sanoittajia (esim. Lennon, McCartney, Putro) ei tämänkaltainen kirjoittaminen tule minulle luonnostaan, enkä koe, että minulla olisi tämänkaltaiselle tekstille mitään sellaista annettavaa, jota ei olisi jo tehty paremmin. Asemani yhtyeessä on siinä mielessä kiitollinen, ettei työtäni ole ainakaan toistaiseksi häirinnyt ulkopuolelta tulevat paineet kirjoittaa tekstiä tiettyyn ennalta määrättyyn muottiin.

Opinnäytetyöni toisena tavoitteena on analysoida kriittisesti lyriikankirjoitusprosessiani ja tuottaa sanoitukset kahteen kappaleeseen, jotka levytetään tulevalle täyspitkälle levyllämme. Pyrin siihen, että toisessa kappaleessa olisi selkeä tarina ja minä-subjekti toisen tekstin ollessa enemmän kiinni puhtaassa allegorisessa tekstissä, jossa käsittelen tämänhetkistä maailmankatsomustani.

2 Mitä on progressiivinen rock

Progressiivinen rock (puhekielessä "proge") on 60 - 70-lukujen taitteessa psykedeliarockista, folkista ja pop-musiikista kehittynyt musiikin tyyli, jossa

jossa pyrittiin nostamaan rock-musiikin taiteellista uskottavuutta uudelle tasolle (Progarchives 2014.) Laajasti ajatellen progressiivinen rock on eräänlainen sateenvarjotermi, joka kattaa suuren joukon erilaisia musiikkityylejä ja niiden risteytyksiä rock-musiikin kanssa. Lajien ja tyylikeinojen rinnakkaiskäyttö tai yhteensulauttaminen onkin yksi progressiivisen rockmusiikin keskeisimmistä tunnuspiirteistä. Esimerkiksi taidemusiikista ammentaminen voi koskea taidemusiikin piiriin kuuluvien soitinten käyttöä rocksoitinten rinnalla, pitkälle vietyä soittotaitoa, sävellysten ja sovitusten rakennetta sekä ylipäättään korkeampia taiteellisia tavoitteita kuin kaupallinen menestys.

Rajanveto ei kuitenkaan ole näin yksinkertaista - kahden musiikillisen genren välimaastossa liikkuva musiikki ei välttämättä ole progressiivista musiikkia. Esimerkiksi folkmusiikin sähköistäminen ei suoranaisesti vielä tee folkmusiikista folkprogea. Toinen esimerkki rajausongelmista liittyy jazz-rockin ja fuusiomusiikin välille. Selvää musiikillista raja-aitaa ei ole ikinä vedetty jazzsävytetyn progen ja fuusion välille, vaikka niitä edustavat artistit yleensä luokitellaankin joko rockin tai jazzin pääryhmään. (Pajuniemi 2013, 11 - 12.)

Progelle tyypillisiä piirteitä on myös ajalliselta kestoaltaan pitkät sävellykset, joissa esiintyy myös instrumentaalisia jaksoja. Erona esimerkiksi jazz-musiikkiin kappaleet ovat silti yleensä strukturoituja ja vain harvoin improvisoituja, vaikka instrumenttien soolo-osiot sisältäisivätkin improvisaatiota. Progressiiviset levytykset ovat myös usein teema-albumeita; ts. kappaleet muodostavat kokonaisuuden, jolla on toistuvia teemoja ja/tai sanoituksilla muodostettava tarinallinen elementti. Kappaleet saatetaan sitoa yhteen musiikin tai erinäisten äänielementtien avulla. (Oksanen 2004, 52 - 53.)

3 Sanoitukselliset aiheet progressiivisessa musiikissa

Sanoituksellisesti proge kulkee yleensä omia polkujaan. Perinteisen rock-musiikin teemat, kuten rakkaus, kapinointi ja väkivalta pyritään jättämään sanoitusten ulkopuolelle. (Macan 1997, 83-84) Osa teemoista johdetaan

esimerkiksi romantiikan ajan runoudesta, klassisesta kirjallisuudesta tai kansantarustoista. Lisäksi sanoituksissa voidaan käsitellä esimerkiksi psykologisia teorioita, filosofisia kysymyksiä tai muita akateemisia aiheita. (Karnick 2003.)

Keskiaikaisiin tarustoihin tai tieteiskirjallisuuteen pohjautuvia teemoja saatetaan käyttää usein metaforisena elementtinä kuvaamaan ihmisen sisäistä hengellistä muutosta tai pyrkimystä ihanneyhteiskuntaan (Macan 1997, 72).

Intertekstuaaliset viittaukset ja kirjallisuudesta poimitut teemat ovat sanoituksissa melko yleisiä. Englantilaisen Yes-yhtyeen kappale "Close to the Edge" sai inspiraationsa Herman Hessen romaanista "Siddharta". (Wikipedia 2014.) Tieteiskirjailija Michael Moorcock kirjoitti 70-luvulla britiläiselle Hawkwind-yhtyeelle sanoituksia useaan otteeseen, ja yhtyeen levy "Warrior on the Edge of Time" perustuu löyhästi kirjailijan Eternal Champion-konseptiin. (Lucky 2000, 58.)

Suomessa mm. Pekka Strengin tuotannossa on nähtävissä viitteitä kirjallisuuteen. Esimerkiksi levyltä "Magneettimiehen kuolema" löytyvä "Gilgames" perustuu babylonialaiseen Gilgames-eepokseen. Strengin toinen levy "Kesämaa" sisältää kolme kappaletta, jotka nojaavat kirjallisiin lähteisiin. "...ja Tuittu ruusut sai" on alunperin Tove Janssonin teksti, "Perhonen" pohjautuu Eeva-Liisa Mantereen käännökseen tsekkiläisestä lastenrunosta ja "Mutta minä lähden" on alunperin Semjon Kirsakovin teksti, jonka on suomentanut Markku Lahtela. (Oksanen 2004, 17 - 19.)

4 Internet sanoittamisen apukeinona

Lähdin etsimään erilaisia kirjoitusohjeita netistä hakukoneilla lähinnä mielenkiinnosta; voisiko olla että joku progelyyrikko olisi formuloinut valmiin kaavan jota hyödyntämällä sanoitustyöstäni tulisi kerralla kevyempää? Hakutulokset eivät kuitenkaan olleet liian innoittavia: Humoristisen

Uncyclopedia-artikkelin lisäksi (Uncyclopedia 2014) ainoa löytämäni käytäntöön sovellettava metodi oli Wikihow'n neljätoistaosainen ohjeistus. (Wikihow 2014)

Tämä lyriikankirjoitustekniikka ei juuri poikkea teknisesti mitenkään vastaavista "how to write lyrics"-tyyppisistä artikkeleista. Wikihow'n ohjeessa esitellään tarinankerronnallisten elementtien käyttöä ja kannustetaan verbaliikan luovaan käyttöön asioita tai tapahtumia kuvatessa. Artikkelissa annetussa esimerkissä käytetään esimerkilausetta "The dragon breathed fire " joka korvataan "runollisemmalla" ilmaisulla "hellish blasts of inferno were launched from the dragon's throat."

Vaikka varsinaisten sanoitusoppaiden metsästys tuottikin pettymyksen Internet on mielestäni sanoittajalle erinomainen apuväline. Mm. Merriam-Websterin ja Oxfordin online-sanakirjat ovat minulla ahkerassa käytössä tarkistaessani esimerkiksi joidenkin sanojen taivutusmuotoja tai oikeinkirjoitusta. Muita usein selailemiani sivustoja on mm. www.sacred-texts.com, joka sisältää varsin mittavan tekstiarkiston esoteriaa ja uskontotieteitä käsitteleviä kirjoja.

Joskus inspiraatio saattaa syntyä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa jaetusta artikkelista. Facebookin ja/tai Twitterin kaltaiset sivustot tuovat eteeni toistuvasti erinäisiä mielenkiinnon kohteitani sivuavia artikkeleita, jotka saattavat herättää ideoita sanoitustyöhöni.

5 Tutkimusmetodiikka

Tutkimustyöni opinnäytetyöprosessissani tulee olemaan luonteeltaan hermeneuttis-fenomenologista sanoitusprosessini analysoinnin ja itsehavainnoinnin osalta. Itse kirjoitusprosessi taas on luonteeltaan toiminnallista ja tähtää sanoitusten loppuunsaattamiseen. Hermeneuttinen aspekti tulee opinnäytetyössäni ilmi pyrkimyksenäni ymmärtää niin omaa toimintaani kirjoittaessani sekä pyrkiessäni ymmärtämään sekä itseni että muiden kirjoittaman tekstin sisältöä sekä niiden välisiä yhteyksiä.

Fenomenologiset prosessit korostuvat etenkin kirjoittaessani sanoitusten mielikuvista ja merkityksistä itselleni.

5. 1 Hermeneuttinen analyysi

Hermeneutiikka on tieteenfilosofinen suuntaus, jota sovelletaan etenkin humanistisilla aloilla. Hermeneuttisessa tutkimuksessa tieto pyritään tuottamaan tarkastelemalla tutkittavan asian ja sen kontekstin välistä yhteyttä. Hermeneuttisen ajattelun mukaan tieto ei ole pysyvä absoluutti, vaan dynaaminen prosessi, jossa sekä itse tieto että sen tulkinnat uusiutuvat jatkuvasti. Eräs hermeneutiikan tunnusmerkkejä on ns. hermeneuttinen kehä, jossa yksityiskohtien tulkinta vaikuttaa vahvasti kokonaisuuksien tulkintaan. Toistuva tulkintojen uudelleentulkinta akkumuloituu kohteena olevan asian laajempaan ymmärrykseenä. (Jyväskylän yliopisto 2014.)

5. 2 Fenomenologinen analyysi

Fenomenologia on tieteenfilosofinen suuntaus, jossa tiedontuottamisen lähtökohtana on subjektin omat havainnot ja kokemukset. Fenomenologisessa ajattelussa korostetaan henkilökohtaisen aistimisen ja kokemisen merkitystä tiedonhankinnassa. Suuntaukselle on keskeistä, että tutkija pysyy avoimena: tutkimuksen kohdetta ei tulisi lähestyä ennaltamäärättyjen paradigmojen tai premissien kautta. (Jyväskylän yliopisto 2014.)

6 Tekstitettävät kappaleet

6.1 Requiem

Sain kappaleen raakademon sellistiltämme Ville Äyräväiseltä heinäkuussa. Kannettavalla äänittimellä taltioitu raakademo sisältää sellolla soitetut laulumelodiat sekä kappaleen perussoinnutuksen pianolla. Kappaleen työnimi ”Requiem” viittaa katolisen kirkon sielunmessuun. Sanoituksellisia teemoja kysellessäni Äyräväinen viittasi Miserera Me-tekstiin, joka pohjautuu Psalmiin numero 51 (United States Conference of Catholic Bishops). Ajatuksellisena lähtökohtana sanoitusprosessille toimisi hautajaisteema.

Kappaleen säkeistöt sekä pre-chorus luovat surumielisen ja hartaan tunnelman. Pre-choruksen jälkeinen kertosäe on kuitenkin toiveikkaampi, ja Äyräväinen toivoikin, että tämä kontrasti näkyisi myös sanoituksissa.

Kappale saapui työstettäväksi vaikeaan aikaan. Äitini oli sairastunut syöpään, eikä tilanne näyttänyt heinäkuun alussa järin hyvältä. Aloitin kirjoitusprosessin samalla tavalla kuin ennenkin eli kuuntelemalla kappaletta yhä uudelleen ja uudelleen. Hautajaistematiikka tai jäähyväiset oli jollain lailla pakko saada mukaan kappaleeseen, mutta en tahtonut tehdä sanoituksesta liian ilmiselvää.

Koitin etäännyttää itseäni perinteisestä länsimaisesta kuolemakäsityksestä työni alussa. Kappaleen sanoitusprosessia aloittaessani olin lukemassa suurehkoa määrää erinäisiä theleemisiä tekstejä, joten lähestyin kappaletta miettimällä egyptiläisten käsitystä kuolemasta ja lukemalla Aleister Crowley'n käännöstä Ankh-af-na-khonsun steelasta. Kyseinen muinaisegyptiläinen steela sisältää kuolleen papin, Ankh-af-na-khonsun rukouksen, jossa hän pyytää sydäntään olematta tuomitsematta häntä Lännen maan (tuonpuoleisen) valtiaan edessä. (Ordo Templi Orientis 1988, 250 - 252.)

Ajattelin josko saisin kappaleesta jonkinlaisen jäähyväislaulun, jossa käyttäisin melko suoraan Steelan inspiroiman rituaalin, Liber Resh vel Helioksen tekstiä kuvaamaan merimatkaa tuonpuoleiseen (IAO131, 2014). Muutaman tunnin yrityksen ja itkeskelyn jälkeen paperille ei tarttunut mitään, mihin olisin ollut tyytyväinen. Tuotettu teksti tuntui väkinoiselta eikä löytänyt minkäänlaista muotoa, josta olisin kyennyt hahmottamaan tarinallista tai ajatuksellista kokonaisuutta.

Kului viikkoja ennen kuin mitään konkreettista tapahtui, vaikka kuuntelin demoa miltei päivittäin useissa eri ympäristöissä. Elokuun alussa äitini kuoli. Syyskuun lopussa olin matkalla keskustasta kotiini kohti ja kuuntelin jälleen kerran kappaleen instrumentaalidemoa. Kertosäkeen ensimmäisen fraasin loppupuolen kohdalla päässäni alkoi soida sanat "... of oaken sorrows". Koin saaneeni aikaan jonkinlaisen henkisen yllotteen kappaleesta, ja kirjoitin fraasin nopeasti muistiin. Aloin miettiä tämän "tammisen surun" käsitettä ja sitä, mitä se voisi tarkoittaa. Tarkistin varmuuden vuoksi vielä Merriam-Websterin online-sanakirjasta, että termi "oaken" todella tarkoittaa jotain.

Ajatukset turhasta esoteriasta ja yleismaailmallisesti ymmärrettävästä intertekstuaalisuudesta hävisivät hyvin pian saatuani tämän lauseen ylös. Halusin tehdä tekstin joka puhuttelisi kuulijan sijasta minua itseäni. Jälkikäteen ajatellen minulla oli myös alitajuinen pakottava tarve kirjoittaa kappale äidilleni/äidistäni jonkinlaisena surutyönä.

Minulla oli jo kaksi asiaa selvillä lopullisesta tekstistä: Kertosäkeen ensimmäisen laulufraasin päättävä lause "...of oaken sorrows" sekä itse itselleni myöntämä lupa tehdä kappaleen teksti jollain lailla itselleni merkitykselliseksi. Olen aina kokenut kertosaäkeiden sanoittamisen hankalaksi. Koen säkeistöt dramaturgisesti tarinaa eteenpäin vieviksi elementeiksi ja pidän niitä siksi merkityksellisempinä. Kertosäkeet eli chorukset näen toistuvina elementteinä, jotka sitovat kappaleen tarinaa yhteen. Nykyaikainen populaarimusiikki korostaa erityisen paljon kertosaäkeiden tärkeyttä, koska se ovat yleensä kappaleen eniten toistuva osa. (Salo 2006, 75.)

6.1.1 Ensimmäinen säkeistö

Halusin ensimmäisessä säkeistössä luoda tilanteen, joka luo olosuhteet muulle kappaleelle. Vaikka en koe "dream"-sanon käyttöä järin omaperäisenä ideana, sen sijoittaminen kappaleen alkuun antoi minulle mahdollisuuden käyttää mielikuvituksellista ja surrealistista kuvastoa, ilman että minun tarvitsisi välittää konventionaalisen tarinankerronnan lainalaisuuksista.

Ensimmäisen säkeistön toinen laulufraasi voidaan jakaa kahteen osaan, jonka ensimmäinen puolisko perustuu rytmiselle ja melodiselle toistolle. Jätin ensimmäisenä mieleeni tulleen ”I’ll hold back time, I’ll hold the tide”-fraasin valmiiseen tekstiin alleviivatakseni myös tekstillisellä toistolla melodialinjan toistoa.

Sama tehokeino toistuu säkeistön jälkimmäisellä kierrolla. Syy ei niinkään ollut kerronnallinen vaan esteettinen, sillä mielestäni tämänkaltainen järjestelmällisyys ja geometrinen rakenne on miellyttävämpi ainakin itselleni kuuntelijana.

6.1.2 Pre-chorus

Kappaleen pre-choruksen tarkoitus on esittää kysymys siitä, onko vanhemman kuoleman perimmäinen tarkoitus kasvattaa jälkeläisistään aikuisia, aidosti yksilöllisiä ihmisiä jollain henkisellä tasolla. Muistan äitini syövän loppuvaiheessa miettineeni sitä, minkälainen maailma tulee olemaan hänen kuolemansa jälkeen. ”Is this this the day, is this the moment” -rivin tärkein funktio on preesensissä oleva verbi, jolla pyrin alleviivamaan ”tässä-ja-nyt” -tyyppistä menetyksen hetkeen sidottua ajatusrakennelmaa. Nytkö se tapahtuu? Pitääkö minun nyt olla aikuinen? Nytkö maailma muuttuu?

Vaikka pyörittelin näitä ajatuksia tiiviisti mielessäni, suhteeni pre-choruksen kirjoittamiseen oli lopulta lähinnä rivien täyttämistä ensimmäisellä mahdollisella tekstillä, joka osuu yksiin melodian kanssa ja istuu edes jollain lailla kappaleen kokonaistematiikkaan. Kirjoitusväsymys alkoi olla vahvasti läsnä, joten tyydyin tekstiin sellaisena, kuin se on.

6.1.3 Kertosäe

Lähdin melko itsevarmana kertosäkeen sanoittamiseen, olihan hetken

inspiraatio tuonut jo eteeni ensimmäisen rivin sanoja. Yritin visualisoida eteeni talon, joka olisi tehty tammisista suruista. Sen sijaan että olisin yrittänyt kuvailla jo olemassaolevaa paikkaa päätin kuvata kertosaäkeessä unenomaista paikkaa, heijastusta kuvitteellisesta ja ei-konkreettisesta turvapaikasta ja jättää tekstin riittävän epämääräiseksi, jotta kuulijalla olisi mahdollisuus luoda oma käsityksensä tästä paikasta. ”I’ll build me a home of oaken sorrows, close to the trees so that I can hear her breathe” on paikkaa kuvaava virke, joka käyttää hyväkseen kielikuvia. Heikki Salo toteaa kirjassaan Kahlekuningaslaji, että tämänkaltaista tekstiä käyttäessä kuulijaa ”... etsii koko ajan paitsi tekstin punaista lankaa, myös ahkerasti ilmaisujen sivumerkityksiä ja assosiaatioita. Tekstin tulisi olla järjellinen ja selkeä, mutta toisaalta monitasoinen”. (Salo 2006, 127.)

Tähän lähestymistapaan minua innoitti sarjakuvapiirtäjä Alan Mooren ajatus siitä, että kuvailemalla sanallisesti jotain epäkonkreettista, sanojen verkko ja voima voivat luoda tajunnassamme metafiktiivisiä paikkoja, joita ei oikeasti ole olemassa. Haastattelussa Moore toteaa seuraavaa:

”The central art of enchantment is weaving a web of words around somebody. And we would’ve noticed very early on that the words we are listening to alter our consciousness, and using the way they can transform it, take it to places we’ve never dreamed of, places that don’t exist.” (The Believer, 2013)

Kertosäkeessä mainitut puut tulivat mieleeni kesämökillämme kasvavista koivuista, joita tapasin katsella lapsena keittiön ikkunasta. Kertosäkeen loppuun halusin luoda jonkinlaisen heräämiskuvauksen, jotta saisin ensimmäisessä säkeistössä kuvaamani unikokemuksen loogiseen päätökseen. Kertosäkeen viimeisen fraasin rytmitys tuotti ongelmia pitkään, mutta pääosin yksitavuisista sanoista kasaan raavittu ”...that will guide me through my sleep back home again” asettui lopulta melodian määräämiin raameihin.

6.1.4 Toinen säkeistö

Jälkikäteen ajateltuna toinen säkeistö ei tuo tarinallisesti kappaleeseen enää mitään uutta, vaan (toivottavasti) vahvistaa aiemmissa osissa luotua tunnelmaa. Säkeistön avaava ”The well is dry but the the house still stands down in our farmlands” on jälleen lapsuuden kesämökkimuistoista repäisty kuva. Vanha maalaistalo on mielestäni osuva kuvaus elämän jatkumiselle. Mietin pitkään onko ”kuivunut kaivo” kielikuvana liian käytetty ja kulunut, mutta tulin siihen päätelmään, että tekstin ei tarvitse olla itsetarkoituksellisen monitulkinnallista ja vaikeaa. Liian sekava kuvallisuus saattaa hylkiä kuulijoita ja tehdä kappaleesta vaikeasti lähestyttävän. (Salo 2006, 127.)

6.1.5 Valmis sanoitus

Tekstin valmistuttua annan sen yleensä hautua kovalevyllä tai vihkossani muutaman päivän, jotta saan otettua siihen etäisyyttä. Valmiiseen tekstiin palaaminen on yleensä epämiellyttävän vaihe kirjoitusprosessissa. Luin sanoitukset muutaman kerran läpi ja lauloin ne demon laulumelodian kanssa.

Jouduin oikomaan muutamia yksittäisiä rytmejä ja lisäämään melodiaan muutaman tavun sanoitusprosessini aikana, mutta onnistuin mielestäni pitämään sävelletyn melodian varsin muuttumattomana. Melko spontaanisti syntynyt kertosäe ja etenkin sen ensimmäiset viisi riviä ovat mielestäni tekstillisesti onnistuneimmat kohdat. Kertosäkeen loppupuolella melodian rytmitys tuotti selkeästi rajoitteita, minkä seurauksena tekstin tarinallisuus sekä kuvat ovat mielestäni jäykempiä verrattuna osan alkupuolen soljuvuuteen. Lisäksi melko arkaaisen lodestone-sanan käyttö häiritsee minua jonkin verran, mutta toisaalta sen voidaan ajatella tukevan kappaleen muutenkin surrealistista tunnelmaa.

Kappaleen toinen säkeistö on lyhyempi kuin ensimmäinen säkeistö, ja sen maalaama kuva tuntuu itsestäni melko kaksiulotteiselta. Toisaalta en ole esitellyt tekstiä kenellekään muulle, joten kyse voi olla myös vain itsekritiikistä ja kirjoittamisen jälkeisestä tyhjiöstä.

Olen tyytyväinen kuitenkin siihen, etten sortunut kappaleessa ylikirjoittamiseen eli itsetarkoituksellisen vaikeisiin kielikuviin tai liikaan vierasperäisten lainasanojen käyttöön. Tärkein tavoitteeni eli tekstin valmiiksi saattaminen onnistui melko hyvin, ja voin luovuttaa sanoitukset eteenpäin yhtyeen käyttöön.

6.2 Writer's Block In Wonderland

Kappaletta oli soitettu jo keväällä 2014, ja siitä oli tehty useampi harjoitusdemo yhtyeharjoituksissa. Lopullisen rakenteen ja melodian kitaristimme sai valmiiksi ja yhtyeen sisäiseen jakoon 22. 8. 2014. Kappaleen erityispiirteinä voitaneen mainita kolmella jousella (kitara, sello ja sähköbasso) soitettu säkeistö, jonka päälle tulee ensimmäinen laulettu säkeistö. Sävelteoksen intensiteetti kasvaa ensimmäiseen kertosaäkeeseen siirryttäessä. Toisessa säkeistössä koko bändi tulee sisään. Laulumelodia on säkeistön melodiaa rytmisesti harvempi, mutta säkeistön jälkeen loppupuolella olevan korkean laululinjan tavutus tulee aiheuttamaan ongelmia. Kappale päättyy codaan tai outroon, jonka melodiakulku on pitkäkö ja rytmisesti monimutkainen.

Melodian linjat ovat melko pitkiä ja rytmisesti hitaita, mutta fraasit ylittävät tahtiviivat toistuvasti. Tekstilliseksi viitekehykseksi säveltäjä antoi The Mexican-elokuvan, joka sijoittuu villiin länteen. Kitaristin kertoman mukaan elokuvassa on asesepä, joka onnistuu rakentamaan jollain lailla maagisen revolverin, joka on kirottu. Aikomuksenani oli katsoa elokuva, mutta aikataulurajoitteet tulivat vastaan. Päätin unohtaa elokuvan ja pyrkiä luomaan tekstistä jonkinlaisen vapaamuotoisen kritiikin asevarustelusta ja valtioiden militarisoimisesta.

Kirjoitusprosessista tuli äärimmäisen haastava. Vaikka kuuntelin demoa toistuvasti erilaisissa tilanteissa niin usein, että lopulta osasin laulaa kappaleen melodian ulkoa usean päivän tauon jälkeen, en saanut minkäänlaista tekstiä syntymään. Säkeistöjen melodian rytmiikka osoittautui sanalliseksi haasteeksi, sillä melodialinjan kolme ensimmäistä fraasia ovat jokainen kolmesta nuotista muodostuvia. Tämä pakottaa aloittamaan tekstin joko kolmella lyhyellä yksitavuisella sanalla tai yhdellä pitkällä kolmitavuisella sanalla.

Lyriikankirjoituksessa musiikin rytmin ja sävelten tulisi olla melko samat tavujen määrän, painotuksen ja laajuuden kanssa, jotta kieli soisi hyvin musiikin mukana. (Salo 2006, 151.). Yrittäessäni väkisin pitäytyä ase-/sotateemassa sain kirjoitettua vain alkufraaseja, jotka olivat mielestäni äärimmäisen epäkiinnostavia, kuten ”bombs will fall”, ”guns will roar” jne. Saatuani yhden fraasin kirjoitettua, en saanut seuraava fraasia mitenkään yhdistettyä aiemmin kirjoittamaani tekstiin.

Totesin lopulta ettei itseni pakottaminen tuota minkäänlaista tulosta. Päätin unohtaa järjellisen tarinan muodon ja vain täyttää kappaleen eri osat jollain tekstillä, jotta minulla olisi jotain kirjoitettuna johon voisin palata myöhemmässä vaiheessa. Lopulta tilapäisten sanoitusten teemaksi tulikin nimenomaan sanoittamisen ongelma, ja erilaisten tajunnantilojen käyttäminen ongelman ratkaisemiseksi.

6.2.1 Ensimmäinen säkeistö

Ensimmäisen säkeistön alkufraasit esittelevät kappaleen tarinan ongelman: Kirjoittaja tai kirjailija ei saa mitään konkreettista aikaiseksi ja teksti tuntuu kuolevan ennen kuin sen luominen on edes alkanut. En yleensä käytä loppusointuja, mutta kirjoittamisen helpottamiseksi päätin käyttää kappaleen kaikissa osissa aina ensimmäistä mahdollista loppusointua joka tulee mieleeni. Kaikkiin fraaseihin en kuitenkaan keksinyt riimejä, mutta en antanut sen olla esteenä. Riimeistä tulikin varsin yksinkertaisia: wine-time, come-undone.

6.2.2 Kertosäe

Kirjoittamisen ongelmat jatkuivat edelleen kertosäkeen kohdalla. Kuuntelin demolta melodian rytmitystä toistuvasti ja päädyin käyttämään toistoa tehokeinona ensimmäisen ja toisen fraasin kohdalla. Olin vastikään kuunnellut paljon Jefferson Airplanea, josta sain idean käyttää viittausta Lewis Carrollin Liisa Ihmemaassa-kirjaan. Ensimmäisen säkeistön tapaan päätin käyttää

loppusointuja. Saadakseni sanoitukseen edes jonkinlaista rakennetta päätin rajoittaa loppusointujen määrää, etten pilaisi niiden tehoa liialla toistolla. Kertosäkeen päättävä ”I’m using every word I know/Now I’m out so I’ll lay low/until I learn my old craft again” syntyi hyvin spontaanisti hyräillessäni melodiaa täysin satunnaisilla sanoilla ja lauseilla löytääkseni jotain käyttökelpoista. Kappaleen demolla kertosaäkeen laululinjan rytmitys on erityisen haastava selvittää, sillä melodialinja on laulettu erilaisilla äänneillä pois lukien kertosaäkeen loppu, jossa kitaristi laulaa sävelkorkeudeltaan ja rytmikaltaan epäselvän ”mukavasti espanjaksi settimatskuhomma”- linjan.

6.2.3 Toinen säkeistö

Kappaletta tekstittäessäni mietin erilaisia tapoja, joilla jotkut kirjailijat ja taiteilijat ovat yrittäneet poistaa luomisen esteitä. Toisen säkeistön ensimmäinen osa kumpusi jälleen kertosaäkeeseenkin vaikuttaneesta Jefferson Airplanesta. ”I break my fall/with the Rabbit’s call” on viittaus psykedeelien käyttöön. ”Seeing nonsense/but writing: none” viittaa siihen, että päihteistä ei välttämättä ole apua, vaikka kaikkea jännittävää saattaakin näkyä. Sama tilanne toistuu säkeistön seuraavassa osassa hasiksen kanssa.

6.2.4. Coda

Kappaleen lopussa oleva coda on pitkä ja rytmikaltaan varsin erilainen verrattuna muihin kappaleen osiin. Yritettyäni kaksi päivää miettiä jotain sanottavaa kyseiseen osaan päätin luovuttaa ja jättää melodian sanattomaksi lauluksi. Mikäli lyriikat pysyvät tulevaisuudessa teemoiltaan samanlaisina kuin mitä ne nyt ovat, voisi studio-olosuhteissa laulettu linjan mahdollisesti kaiuttaa voimakkaasti psykedeelisen tunnelman saavuttamiseksi.

6.2.5 Valmis sanoitus

Alaotsikko on jollain lailla harhaanjohtava, sillä kappale jäi teksteiltään lähinnä

harjoitustyön asteelle. Käytin noin 10 - 15 työtuntia saadakseni taltioitua edes jotain koherenttia tekstiä kappaletta varten, mutta se osoittautui mahdottomaksi. Lopulta nimenomaan tämä työssäni vastaan noussut seinä toimi innoittajana kappaleen ensimmäiselle sanoitusversiolle. Tietyn turhautumispisteen jälkeen kirjoittamisesta tuli helpompaa, sillä laadukkaan tekstillisen sisällön tuottaminen ei enää ollut työskentelyni päämääränä. Samoin tavallista runsaampi yksinkertaisten riimien käyttö teki mielestäni tekstistä vähemmän vakavaa ja jollain lailla kepeähköä.

7 Yhteenveto

Opinnäytetyöni kirjoitusprosessi osoittautui luultua haastavammaksi. Vaikka olen sanoittanut jo useita vuosia, tuntui että sanoittamisen työvaiheiden jatkuva analysointi ja kappaleen osiin purkaminen loi tietynlaisia ylimääräisiä paineita. Toisaalta tämä oli erittäin mielenkiintoista, sillä en aiemmin ole kirjoittanut siten että pyrkisin analysoimaan jokaista kirjoitusprosessini vaihetta. Lisäksi etenkin alkuvaiheessa huomasin että menen herkästi lukkoon, jos minulla on ulkopuolelta tuleva pakko kirjoittaa sanoituksia. Minun piti kirjoittaa sanoitukset loppuun sekä opinnäytetyöni että yhtyeeni takia, mikä teki muutamasta ensimmäisestä työpäivästä pahasti lukkiutuneen. Toisaalta koen, että tämän prosessin jälkeen tiedän, mitä odottaa mikäli päädyn kirjoittamaan lyriikoita esim. ulkopuolisille tilaajille.

Oli erittäin mielenkiintoista nähdä, miten kappaleet ajautuivat työskentelyn aikana tietynlaisiin temaattisiin uomiinsa. Epäilin aluksi että tulisin kirjoittamaan paljon arkielämästä enemmän irrallaan olevaa tekstiä ja että käyttäisin intertekstuaalisuutta paljon. Silti molempien kappaleiden kohdalla kappale tavallaan vei minut jonkin tietyn sanoituksellisen paradigman sisään. Lisäksi inspiraatio ei kummunnut filosofisista teorioista tai sielutieteiden puolelta kuten tavallista, vaan suoraan omista kokemuksistani.

Ensimmäisen kappaleen sanoitukseen en vieläkään ole järin tyytyväinen, mutta sanoitusprosessini avaaminen tekstimuotoon selkeytti myös paljon sitä, mitä haluan kappaleen tekstissä sanoa ja miten. On hyvin todennäköistä että palaan tekstin pariin vielä myöhemmässä vaiheessa ennen studioon menemistä.

Jälkimmäisen kappaleen työstäminen oli monella lailla äärimmäisen turhauttava ja samalla myös opettavainen kokemus. Päällimmäisenä ajatuksena jäi se, ettei tekstiä voi pakottaa mihinkään tiettyyn muotoon, vaan sen täytyy antaa tulla rauhassa. Irtipäästäminen valmiista ajatuksista ja sanoitusteemoista toi suuren helpotuksen kirjoittamisen loppuvaiheessa, kun tietyn tyyppinen pakko poistui ja saatoinkin kirjoittaa ”mitä vain”. Vaikka teksti jäi pahasti torsoksi ja harjoitustyön omaiseksi, uskon viimein löytäneeni kappaleelle selkeän aiheen ja tulokulman, josta lähestyä aihetta.

Työskentelytapa, jossa työstän kahta kappaletta samaan aikaan, tuntuu miellyttävältä. Mikäli toisen kappaleen kanssa teksti ei kulje mihinkään suuntaan, voi kappaletta vaihtaa. Opinnäytetyöprosessin loppupuolella sain jälleen yhden uuden demon, jonka sanoitin yhdeltä istumalta ja mielestäni erittäin onnistuneesti. Ehkä toisaalta myös tieto siitä, ettei kyseinen sanoitus liity opinnäytetyöhön, toi työskentelyyn helppoutta ja kepeyttä.

Ehkä tärkein työskentelyn aikana oppimani asia on lupa kirjoittaa ns. huonoa tekstiä. Minulla on taipumus pyrkiä kirjoittamaan suoraan valmista tekstiä, sillä pitkäjänteinen työskentely ja loputon ”hinkkaaminen” ei lähtökohtaisesti sovi minulle. Tämä pakonomainen tarve saada kerrasta valmista luo herkästi kirjoitustulpan, jota kuvasin toisen sanoittamani kappaleen kohdalla.

Opinnäytetyöprosessini sai minut myös kirjoittamaan muistiinpanoja enemmän. Kirjoitan nykyisin paljon aiempaa enemmän irrallisia lauseita, huudahduksia ja muilta kuulemiani ilmaisuja muistikirjaani myöhempää käyttöä varten. Myös tietynlainen sanoituksellinen vakavuus tuntui häviävän kirjoitusprosessini aikana. Progressiivisen musiikin ei välttämättä tarvitse olla sanoituksellisesti haudanvakavaa patetiaa, vaan se saa myös olla vapaamuotoista, turhautunutta ja jopa humoristista.

Lähteet

- Beall, E. 2009. The Billboard Guide to Writing and Producing Songs That Sell. New York: Watson-Guption.
- Helsingin Sanomat. 2009. Suomensuojelija ei lähtisi Thaimaaseen. HS 6.12.2009.
<http://www.hs.fi/paivanlehti/arkisto/Suomensuojelija+ei+l%C3%A4htisi+Thaimaaseen/aaHS20091206SI1HU019pf?src=haku&ref=arkisto%2F>. 27.10.2014
- IAO131. A synthetic Epistle on Liber Resh.
<http://iao131.livejournal.com/3990.html>. 6.10.2014.
- Jyväskylän yliopisto. Koppa.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/hermeneuttinen-analyysi> 29. 9. 2014
- Karnick, S.T. 2003. Roll over Sibelius. The American Spectator.
<http://www.highbeam.com>. 30. 5. 2014.
- Lucky, J. 2000. Progressive Rock. Burlington, Ontario: Collector's Guide Publishing.
- Macan, E. 1997. Rocking The Classics: English Progressive Rock and the Counterculture. Oxford: Oxford University Press.
- Oksanen, T. 2004. Suomalainen progressiivinen rock – synty ja kehitys vuosina 1967–1974. Tampere: POP-lehti.
- Pajuniemi, M. 2013. Aamunkoiton portit: Progressiivinen rock 1967 - 1979. Helsinki: Suomen musiikkikirjastoyhdistys.
- Prog Archives. Prog Rock Guides / What is progressive rock?.
<http://www.progarchives.com/Progressive-rock.asp#definition>. 10.6.2014.
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka, A. 2006. KvalimoTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html. 9.6.2014.
- The Believer Magazine. 2013.
http://www.believermag.com/issues/201306/?read=interview_moore. 13.10.2014
- United States Conference of Catholic Bishops.
<http://www.usccb.org/prayer-and-worship/liturgical-year/lent/reflection-penitential-psalm-51.cfm>. 29.9.2014.
- Uncyclopedia. HowTo:Write a Progressive Rock Song.
http://uncyclopedia.wikia.com/wiki/HowTo:Write_a_Progressive_Rock_Song. 9.6.2014.
- Wikihow.com. How To Write Complex Progressive Rock Lyrics.
<http://www.wikihow.com/Write-Complex-Progressive-Rock-Lyrics>. 9.6.2014

Requiem

A

This is the dream where I fall down
With my arms spread open
I'll hold back time
I'll hold the tide of
grains in the hourglass

There are no songs
when our lives are gone
and our words fall silent
hope of rebirth
instead of dust and dirt
Would it set our world straight

BRIDGE

Is this the day
Is this the moment
For me to grow
To be the man you
taught me to be

B

I'll build me a home out of oaken sorrows
Close to the trees
So That I can hear her
breathe
In The Wind
In it's spacious laughter
my lodestone – her love
That will guide me through
my sleep back awake again

A

The well is dry
but the house still stands
down in our farmland
The flowers' scent
And bloom is gone
Yet I see a new day

PRE-CHORUS

Is this the day
Is this the moment
For me to grow
To be the man you
taught me to be

B

I'll build me a home out of oaken sorrows
Close to the trees

So That I can hear her
breathe

In The Wind

In the spacious laughter
my lodestone - her love
That will guide me through
my sleep to back home again

Writer's Block In Wonderland

A

Words
won't come

The tale's
undone

Before it starts
it's dead
and unborn

Drinking wine
wasting time

no yogic posture
can move this block

B

This is the pill
that Alice spoke about
this is the pill
that'll make my whiskers sprout

I'm using every word I know
Now I'm out, so I'll lay low
'til the day I learn my old craft again

A

I'll break
my fall
with the Rabbit's call
seeing nonsense
but writing naught.

A pinch
of hash

makes my
words brash

but this song
is hiding
though
I'm striving

B

This is the hole
that Alice spoke about
this is the tune
that'll make my whiskers sprout

I'm using every rhyme I know
Now I'm out, so I'll lay low
'til the day when I learn my craft again

Writer's Block in Wonderland

<https://www.dropbox.com/s/q2jf0e5bzq9ec46/Kes%C3%A4biisivol2%20-%20Output%20-%20Stereo%20Out.mp3?dl=0>

Requiem

<https://www.dropbox.com/s/1yq8a16u5lx99c2/Puhe%20003.m4a?dl=0>

